

FIGYELŐ.

Drámatörténeti ciklus a kolozsvári Nemzeti Színházban.¹

A mióta a magyar dráma keletkezésének, fejlődésének, útirányainak a történetével foglalkoztam, mindig sarkalt az a gondolat, hogy az egymásra hatást, az egymásra kapcsolódást az elméletnél sokkal élesebben tudná bemutatni a gyakorlat. Foglalkozni kezdtem tehát azzal a tervvel, hogy drámaírásunk legrégebb nyomaitól kezdve kronologikus rendben, sorozatos előadások keretében adassam elő legjellegzetesebb színpadi műveinket.

1911. október 7-étől kezdve 1912 március 30-ig huszonhat estét szenteltem arra, hogy a magyar dráma fejlődését bemutassam. Kezdtük Sztárai Mihállyal, befejeztük Herczeg Ferencel, a következő sorrend szerint:

Sztárai Mihály: *Az igaz papságnak tüköre*. Névtelen: *Omnia vincit amor*. (E bevezető két darab egy estén: 1911 október 7-én.) Bessenyei György: *A philosophus*. Csokonai Vitéz Mihály: *Gerson du Malheureux*. Katona József: *Bánk bán*. Kisfaludy Károly: *Pártütők*. Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*. Gaál József: *Peleskei nótárius*. Teleki László: *A kegyenc*. Nagy Ignác: *Tisztújítás*. Szigligeti Ede: *Szökött katona*. Hugó Károly: *Báró és bankár*. Szigligeti Ede: *A csikós*. U. az: *II. Rákóczi Ferenc fog-sága*. U. az: *Liliomfi*. Szigeti József: *Vén bakancsos és fia a huszár*. Jókai Mór: *Szigetvári vértanúk*. Rákosi Jenő: *Aesopus*. Dóczy Lajos: *A csók*. Tóth Ede: *Falu rossza*. Csiky Gergely: *A nagymama*. Herczeg Ferenc: *Bizánc*. Gárdonyi Géza: *A bor*. Lengyel Menyhért: *A Taifun*. Bródy Sándor: *A tanítónő*. Molnár Ferenc: *Az ördög*. Herczeg Ferenc: *Dériné ifjasszony*. (E befejező darab 1912 március 30-án.)

A darabok megválogatásánál igen sok szempontot kellett figyelembe venni. Az előadhatóságot első sorban. Mert hiszen egy teljesen színszerűtlen műnek a színpadra vitele és bukása elkedvetlenítette volna a közönséget s könnyen az egész terv meghiúsulását vonta volna maga után.

¹ E cikket, felkérésünkre, a kolozsvári Nemzeti Színház igazgatója, Dr. Janovics Jenő volt szíves megírni, kinek kitünő érdeme, hogy a vezetése alatt álló országos műintézet megörvendeztette a kolozsvári közönséget egy magyar drámatörténeti előadás-sorozat bemutatásával. Tudományos szempontból talán emelhető kifogás egyik-másik darab felvétele és elhagyása ellen, de a fenti felvilágosító sorok jórészt eloszlatják azokat a kifogásokat, amelyek egyes darabokra nézve itt-ott felmerültek.

(P. J.)

Továbbá azt, hogy irodalmi állapotainkat, vagy az illető kor hangulatát jellemezze. S azt, hogy az egymásután következő darabokon az egymásra hatás kimutatható legyen.

Soha nem múltó lálával kell gondolnom Dézsi Lajosra, egyetemünk tudós professzorára, aki nemcsak két rendkívüli értékű bevezető előadásával emelte az egész sorozat irodalomtörténeti értékét, hanem buzdításával, elismerésével, tanácsaival és irányításával lelke volt az egész tervnek.

Az előadásokat bevezetés előzte meg. Ezeknek a bevezetéseknek az volt a rendeltetésük, hogy megvilágítsák a kort, melyből a színrekerülő darab fakadt, rámutassanak irodalmi és művészeti állapotainkra s összekapcsolják a láncszemeket, ismertetvén röviden azokat a darabokat, melyek egy-egy egymásra következő mű ideje között támadtak. (A bevezetések előadói: Bede Jób, Csengeri János, Dézsi Lajos, Erdélyi Pál, Gyalui Farkas, Hevesi Sándor, Janovics Jenő, Kiss Ernő, Kovács Ernő, Márki Sándor, Molnár Ferenc, Mórincz Zsigmond, Sebestyén Károly, Seprődi János, Szádeczky Lajos.)

Az előadásokból az élesen figyelő szem nagy és komoly tanulságokat szűrhetett le s talán még lesz alkalmam ezekkel a tanulságokkal egy kissé nyugodtabb időben behatóan foglalkozni. Öröndenünk kell, hogy a közönség érdeklődése feltámadt a régen letűnt századok lelki kincsei iránt.

JANOVICS JENŐ.

Irodalomtörténeti múzeumok. F. é. március hó 14-én nyílt meg Budapesten a Jókai-múzeum. Az állam megvásárolta Jókai Mór irodalmi és művészeti hagyatékát s a nagybecsű ereklyéket a Bajza-utcai Petőfi-ház első emeletén helyezte el. A múzeumban össze vannak gyűjtve Jókai Mór kedves tárgyai, házi eszközei, bútorai, könyvtára, kagylógyűjteménye, kéziratai.

Kisfaludy Sándor és Szegedy Róza hagyatéka is belekerült a sümegi állami Darnay-múzeumba. Az állam szerezte meg a költő örökösaitől. A sümegi Kisfaludy-teremben megvannak többek között Kisfaludy Sándor kéziratai, névjegyei, könyvtárszekerénye, katonai vasládája; Szegedy Róza kelengyeszekerénye, kézimunkái, divatképei, apróságai.

Akadémiai tagajánlások. A M. Tud. Akadémia 1912. évi tagválasztó nagygyűlésére a következő tagajánlások érkeztek:

I. A nyelv és széptudományi osztály nyelv tudományi alosztályába levelező tagnak: *Balassa József* budapesti főgimnáziumi tanár (aj. Négyesy László). — A széptudományi alosztályba levelező tagokul: *Horváth Czírill* budapesti főreáliskolai igazgató (aj. Riedl Frigyes és Heinrich Gusztáv), *Radó Antal* műfordító (aj. Riedl Frigyes, Kozma Andor, Haraszi Gyula és Beöthy Zsolt), *Somló Sándor*, a Színészeti Akadémia igazgatója (aj. Berczik Árpád), *Viszota Gyula* budapesti főgimnáziumi igazgató (aj. Heinrich Gusztáv).

Külső tagnak: *Bertha Sándor* párisi magyar író (aj. Berczik Árpád), *Neugebauer László*, Petőfi német fordítója (aj. Berczik Árpád), *Sievers*

Éduárd lipcsei egyetemi tanár (aj. Heinrich Gusztáv, Petz Gedeon és Bleyer Jakab).

II. A bölcséleti, társadalmi és történeti tudományok osztályába rendes tagokul: *Balogh Jenő* közoktatásügyi államtitkár, *Medveczky Frigyes* egyetemi tanár, *Márki Sándor* egyetemi tanár; levelező tagokul: *Fellner Frigyes* egyetemi magántanár, *Giesswein Sándor* kanonok, *Hanuy Ferenc* egyetemi tanár, *Jankovich Béla* egyetemi magántanár, *Lers Vilmos* miniszteri tanácsos, egyetemi magántanár, *Schwarz Gusztáv* egyetemi tanár.

Külső tagnak: *Pastor Lajos* innsbrucki történettudós.

III. A matematikai és természettudományi osztályba levelező tagokul: *Rejtő Sándor* műegyetemi tanár, *Róna Zsigmond*, a Meteorologiai Intézet igazgatója, *Preis Hugó* egyetemi tanár, *Silberszky Károly* egyetemi magántanár, *Szádeczky Gyula* egyetemi tanár, *Telleyesniczky Kálmán* egyetemi tanár.

Külső tagnak: *Zuntz Náthán* berlini fiziológus.

A M. Tud. Akadémia Alapszabályainak 19. §-a szerint: «Minden belső és külső tagot az illető osztálynak titkos szavazat útján, a jelenlevő tagok kétharmad szótöbbséggel tett ajánlata alapján, a nagygyűlés szintén titkos szavazással s kétharmad szótöbbséggel választ.»

Az akadémiai Ügyrend 11. §-a szerint minden akadémiai tagnak joga van saját alosztályába tagokat ajánlani. A beérkezett tagajánlásokat a főtitkár kinyomatja és az összes tagoknak megküldi. A nagygyűlés első napján mindegyik osztály a saját tagjai által ajánlott jelöltekre titkosan szavaz és azokat, akik legalább kétharmad szótöbbséget nyertek, mint az osztály ajánlottait az Akadémia összessége elé terjeszti. A nagygyűlés harmadik napján az Akadémia tiszteleti és rendes tagjai titkos szavazással és kétharmad szótöbbséggel választják meg az osztályok ajánlottjai közül a tagokat.

Eszerint a végső, döntő szavazásnál — a nagygyűlés harmadik napján — csak a tiszteleti és rendes tagok szavaznak; a levelező tagok nem. Ez a sajátságos intézkedés: a tagoknak ez a nem csekély mértékben visszatetsző osztályozása s a végső szavazásnál az Akadémia összes tiszteleti és rendes tagjainak bevonása sok igazságtalanságot okoz. Az osztályok például a maguk zárt körében egyhangúlag méltónak ítélnék valakit — mondjuk egy kitünő geológust — az akadémiai tagságra s két nappal az első osztály nyelvészei, esztétikusai, művészei és költői, meg a második osztály történetírói, filozófusai és jogászai elejtik az illetőt. (A múlt évben megtörtént, hogy egy irodalomtörténetírót, kit az I. osztály tiszteleti, rendes és levelező tagjai — az illetőnek szaktársai — csaknem egyértelműleg jelöltek, a II. és III. osztály történetírói, jogászai, matematikusai, természettudósai és orvosai leszavazták.) Hogy mennyire ártanak az ilyen furcsaságok egy nagyfontosságú komoly intézménynek, nem kell bővebben fejtegetni. Mégis csak különös, hogy ha egy költőről, esztétikusról, irodalomtörténetírőről van szó, akkor pl. Négyesy László, Riedl Frigyes, Dézsi Lajos, Forenczi Zoltán, Bánóczy József, Jánosi Béla, Kozma Andor, Gárdonyi Géza, és még mások igen sokan, ki vannak zárva a szavazásból,

ellenben a matematikus, mineralogus, zoologus és orvos-sebész rendes tagok véleményt nyilvánítanak és döntenek arról, vajjon ez vagy az a nyelvész vagy irodalomtörténíró megérdemli-e az akadémiai tagságot.

A Kisfaludy-Társaság jutalomtételei közül magyar irodalomtörténeti vonatkozásúak:

I. Lukács Krisztina-jutalom: *A budapesti Nemzeti Színház története, tekintettel színművészetünk és drámairodalmunk fejlődésére.* Jutalma 1000 korona. Benyújtásának határideje 1913 október 31-ike.

II. Lukács Krisztina-jutalom: *Greguss Ágost élete és művei.* Jutalma 1000 korona. Benyújtásának határideje 1914 október 31-ike.

III. Lukács Krisztina-jutalom: *A líra fejlődése a XIX. század második felétől kezdve, különös tekintettel a magyar irodalomra.* Jutalma 1000 korona. Benyújtásának határideje 1913 október 31-ike.

IV. Somogyi Dezső-jutalom: *Kisebb tanulmány Henszlmann Imréről.* Jutalma 200 frank. Benyújtásának határideje 1914 október 31-ike.

A pályamunkák idegen kézzel, tisztán és olvashatóan másolva, bekötve, lapszámozva, a szerző valódi nevét rejtő lepecsételt jelmondatos levél kíséretében a Társaság titkárához küldendők.

Ez évben kezdi meg a Társaság egykori másodelnökének, Greguss Ágostnak és feleségének alapítványából egy új jutalom kiadását. December 29-ikén, az alapítók egybekelésének napján 2000 koronával fogja kitüntetni: az 1905—1911. évkörben megjelent legjobb magyar kritikai dolgozatot.

Új egyetemi magántanár. A vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. *Pap Károly* debreceni református főiskolai tanárnak a budapesti tudományegyetem filozófiai karán a *Magyar irodalomtörténet a XIX. században* c. tudománykörből egyetemi magántanárrá történt képesítését jóváhagyólag tudomásul vette és nevezettet ebben a minőségében megerősítette.

Az Irodalomtörténet folyóiratszenléje. Több tagtársunk kérészködéására a következőkben válaszolunk. Folyóiratszemlénkben a magyar, német és francia nyelvű tudományos közlönyök, szépirodalmi lapok és ujságok magyar irodalomtörténeti vonatkozású cikkeit *Baros Gyula*, *Horváth János* és *Pintér Jenő* ismertetik. A horvát-szerb időszakos sajtó figyelemmel kísérését *Greksa Kázmér* zágrábi egyetemi tanár volt szíves elvállalni; a román sajtót *Baciu János* brassói gör.-kel. felső kereskedelmi iskolai tanár. Ezenkívül, amennyiben az angol, olasz, finn, északi szláv stb. folyóiratokban is akadna olyan közlemény, mely a magyar irodalomtörténet körét érinti, bírjuk több tagtársunk ígérését arra nézve, hogy e cikkekből tájékoztató kivonatokat készítenek.

A szerkesztőhöz beküldött könyvek jegyzéke.

Angyal Dávid: Gyulai Pál. (1825—1909.) Budapest, 1912. 106 lap. Franklin-nyomda. Ára 60 fillér. (Olcso Könyvtár. 1654—56. sz.)

Az *Erdélyi Múzeum-Egyesület Évkönyve 1911 évre.* Szerkesztette *Erdélyi Pál* főtítkár. Kolozsvár, 1912. 148 l. Kiadja az Erdélyi Múzeum-Egyesület.

A nagy gonddal szerkesztett Évkönyv tartalma: A választmány jelentése az Egyesület működéséről; a gyűjtemények, könyvtár stb. állapota, gyarapodása; a szakosztályok működése; vagyonkimutatás, zárszámadás, költségvetés; az Erdélyi Múzeum-Egyesület tisztikara, választmánya, új tagjai; az 1911. évi közgyűlés jegyzőkönyve. — A bölcsészet-, nyelv- és történettudományi szakosztálynak *Seprődi János* által írt jelentéséből a következő felolvasásokról értesülünk: *Márki Sándor*: Rákóczi a legendában és a történetében. *Torkos László*: A m. verstan elméletéhez. *Seprődi János*: Házastító dalok a székelység közt. A választmány jelentéséből, melyet *Erdélyi Pál* írt, megtudjuk, hogy az Egyesület, alapítójának kultuszát kívánván szolgálni, kiadja *gr. Mikó Imre* műveit. Sajtó alatt vannak továbbá az Egyesület jubiláris *albuma* (1859—1909.) és néhai *Újfalvi Sándor* emlékiratai. Az Egyesület által kitűzött Kovács Sámuel-féle balladapályadíjat *Trencsényi Károly*, zombori tanár nyerte el *Majlát István* c. művével. (L. Erd. Múzeum, 1911. 280 l.) Jellemző az erdélyi tudományos körök hangulatára a jelentés befejező része: «Érezzük korlátozott anyagi helyzetünkön kívül azt is, hogy minket a nagy magyar élet és társadalom, melynek védelmére Szent László az erdélyi magyarságot szervezte, nem ismer. Vagy elég erősnek hisz arra, hogy saját erőnkkel képviselhetjük az új idő szellemében a daliás király politikai hagyományát, vagy saját karjáról hitte, hogy az ide is elér. Így is, úgy is téved, de emellett feledékeny is. Az aranyshájú mondának nemcsak ezt a politikai hagyományát felejtí, hanem László herceg tanácsát is: mert rövid karját és rövid kardját egyetlen lépéssel sem toldja meg.»

Bán Aladár: Finn költőkből. Budapest, 1912. 96 l. Franklin-nyomda. Ára 60 fillér. (Olcso Könyvtár 1659—61. sz.)

Benedek Marcell: Victor Hugo. Budapest, 1912. 448 l. Franklin-nyomda. Ára 5 kor.

Erdélyi Múzeum. Szerkeszti *Erdélyi Pál.* 1911. évf. 1—6. füz., január—december. Kolozsvár, 1911. 8. r. IV+390 l. Stief-nyomda.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület kiadásában kéthavonként megjelenő folyóirat tavalyi évfolyamában magyar irodalomtörténeti von. közlemények: *Bartók György*: Kölcsey kritikája és a kritikai művészet. *Ifj. Biás István*: Aranka György halála és gyászjelentése. *Cernátoni Gyula*: A magyar génusz Madách «Csák végnapjai»-ban. *Dobóczki Pál*: Arany «Toldy szerelmé»-nek forrásaihoz. *Erdélyi Pál*: Bánk Bán. *Gálos Rezső*: A cinkotai kántorról szóló adomához. *Gergely Sámuel*: Teleki Mihály levelezése. *György Lajos*: Arany «Toldi szerelme» forrásaihoz. *Kelemen Lajos*: Bod

Péter 1762-iki nyugtája. *Kemény Lajos*: Két levél az 1516-ik évből. *Köblös Zoltán*: Adalékok a régi magyar könyvtárhoz. (3. közl.) *Kristóf György*: Adatok Erdély XIX. századi irodalmi életéhez. Adatok Barcsay Ábrahám életéhez. *Márki Sándor*: Rákóczi legendája és története. *Sándor Imre*: Magyarosi Tökés János. (B. Wesselényi M. első nevelője.) *Szabó Péter*: Nagy Péter levelezéséből.

Euripides drámái. Alkestis, Ion, a két Iphigenia, Bakchansnök. Bevezetésekkel és jegyzetekkel ellátva fordította *Csengeri János*. Budapest, 1911. 437 l. Kiadja a M. T. Akadémia. (A M. T. Akadémia könyvkiadó vállalata 1911. évi illetményének I. kötete.)

Fioretti. Szent Ferenc legendái. Fordította *Erdős Renée*. Budapest, 1911. XVI+238 l. Élet r. t. kiadása. Élet-nyomda. Ára 3 kor. 50 fillér.

Az izlésesen kiállított kötet Assisi szent Ferenc legendájának magyar fordítását adja Amaretto Manelli kódexe nyomán. Becses olvasmány mindazok számára, akik a középkor érzésvilágával meg akarnak ismerkedni. Az Ehrenfeld-kódex ismerői különös érdeklődéssel forgatják.

Fontes Rerum Transylvanicarum. Erdélyi jezsuiták levelezése és iratai a Báthoriak korából. (1571—1613.) Gyűjtötte és közrebocsátja: *Veress Endre*. I. köt. (1571—1583.) Ára 10 kor.

A magyar történettudománynak ez az újabb vállalata méltán feltűnést kelthet a história területein kívül álló kutatók között is. *Veress Endre* kolozsvári tanár éveken keresztül gyűjtögette azokat a kiadatlan okleveleket, melyek Erdélyország régi történetére nézve ma már igen nehezen nélkülözhető források. A hazai és külföldi levéltárakból 50 nyomtatott kötetre való kéziratot anyagot szedett össze s e hatalmas készlet bevezető részét most tette közzé. A beces kötetet az irodalomtörténetírók is haszonnal forgathatják: különösen *Dávid Ferenc*re, *Blandrata Györgyre* s *Szántó István* és *Leleszi János* jezsuitákra vonatkozólag találnak beces adalékokat. Nem lehet elég elismeréssel kiemelni, hogy a nagy vállalat első hat kötetének költségeit Kolozsvár plébánosa, *Hirschler József* fedezi.

Gardner A. Ernest: *A régi Athén*. Fordította *Schmidt Márton*. A fordítást felülvizsgálta *Láng Nándor*. I. kötet. Budapest, 1911. Kiadja a M. T. Akadémia. Hornyánszky-nyomda. (A M. T. Akadémia könyvkiadó-vállalata 1911. évi illetményének III. kötete.)

Graber Emma: *Faludi stílusáról*. Budapest, év n. 48 l. Rothberger és Weisz nyomdaja. (Bölcsészeti-doktori értekezés.)

Szerző kicédelázta Toldy Ferenc Faludi-kiadásából a szokatlanabb szókat, szólásokat, hasonlatokat, stb. s ezzel be is végezte tudományos kutatását.

Gyalui Farkas: *Petelei Istvánról*. Kolozsvár, 1912. 8. r. 49 l. Petelei István arcképével. Ajtai-nyomda. Különlenyomat az: *Elbeszélések*. Írta *Petelei István*. Kiadja az *Erdélyi Irodalmi Társaság* című könyv I. kötetéből.)

Gyalui Pál: *Bírálatok. 1861—1903*. Budapest, 1911. VIII+434 lap. Kiadja a M. T. Akadémia. Franklin-nyomda. (A M. T. Akadémia könyvkiadó-vállalata 1911. évi illetményének IV. kötete.)

Hamvai Erzsébet: Herceg Ferenc stílusa és nyelve. Huszt, 1911. 49. l. Nagyági-nyomda. (Bölcsészettudományi értekezés.)

Herceg Ferenc hasonlatainak kicédulázása. Eszerint Herceg főleg az állatvilágból vett hasonlatokat kedveli. «Az ásványvilágból alig van hasonlata.»

Haraszti Gyula: Arany János. Budapest. 118 l. Athenæum-kiadás. Uránia nyomda. Ára 80 fill. (Modern Könyvtár. 123–125. sz.)

Haraszti Gyula: Maüäch Imre. Budapest. 51 l. Athenæum-kiadás. Uránia-nyomda. Ára 40 fill. (Modern Könyvtár. 128. sz.)

Irodalomtörténeti Közlemények. Szerkeszti Szilády Áron. 1911. évf. XXI. köt. 1–4. fiz. január–december. Budapest, 1911. 8. r. XX+504 l. Athenæum-nyomda.

A M. T. Akadémia Irodalomtörténeti Bizottságának kiadásában megjelenő folyóirat múlt évi cikkei: *Décsi Lajos*: Régi magyar verseskönyvek ismertetése. Tinódi Jázon király széphistóriája. *Harmos Sándor*: Arany János Toldijának keletkezéséhez. *Nagy József*: Gyulai Pál és irodalmi kritikánk jövője. *Pais Dezső*: Báró Kemény Zsigmond és az irodalmi élet. *Szigetvári Iván*: Orezy és Thomas. *Szinnyei Ferenc*: Novellairódalmunk Jósikáig. *Viszota Gyula*: Kisfaludy Sándor és Kazinczy Ferenc irodalmi csatája. *Weber Arthur*: A hűtlen özvegy történetének egy ismeretlen alakja. Az Adattárban számos régi kézirat közlése; az Ismertetések rovatában tíz könyvbírálat.

Kafka Margit: Süppedő talajon. Elbeszélések. Budapest. 88 l. Wodianer-nyomda. Ára 60 fillér. (Magyar Könyvtár 654—5. sz.)

Kaiblinger Fülöp: Alkotó nyelvtudomány. Programm és részletek. Budapest, 1912. 115 l. Franklin-nyomda. Ára 3 kor.

Ez érdekes könyv lényege az, hogy a mai nyelvtudomány nem teljesíti egészen a maga feladatát: csak a múltat vizsgálja, de abból merített tájékozottságát nem veti latba a nyelv gyakorlati továbbfejlesztésében. Holott a fejlődés eddigi menete sokszor egészen világosan jelzi a célt, mely felé a fejlődés halad. Programmja támogatására egy-egy nyelvi tény több évszázados történetére pillant végig, s megállapítja, hogy nagyjában a nyelvfejlődés iránya az egyszerűsödés felé vezet, olyképpen, hogy a beszélő mennél több fiziológiai munkát törekszik megtakarítani, s a hallgatóra bizza, hogy az egyszerűsödött s gyakran egybeesett beszédformákból kikövetkeztesse a szabatos értelmet.

Kéki Lajos: Tompa Mihály. A Kisfaludy-Társaságtól 1909-ben a Széher Árpád-díjjal jutalmazott pályámű. Budapest, 1912. 8. r. 192 l. Franklin-nyomda.

Kemény Gábor: Párisi dolgok. Békéscsaba, 1911. 68 l. Corvina-nyomda. Ára 2 kor.

Kenédy Géza: Feminista tanulmányok. Budapest. 58 l. Wodianer-nyomda. Ára 30 fillér. (Magyar Könyvtár 653. sz.)

König György: Flaubert. Budapest, 1912. 72 l. Franklin-nyomda. Ára 40 fillér. (Olesó Könyvtár. 1657—58. sz.)

A füzetnek nincs tudományos értéke. Azok számára, akik ismerik

Flaubert-t, alig mond valamit; azok viszont, akik a füzetből szeretnének megismerkedni Flaubert-tel, nagyon zavaros képet kapnak a nagy francia regényíróról. A szerző fejtegetései bosszantó rendszertelenséggel halmozódnak egymásra. A legkevesebb, amit egy ilyen kisebb igényű, apró essay-kísérlettől elvárhatunk az, hogy szerzője értelmes, világos, áttekinthető rajzát adja egy író fejlődésének. (B. I.)

Lukács György: A modern dráma fejlődésének története. A Kisfaludy-Társaság Lukács Krisztina-díjával jutalmazott pályamű. I -II. köt. Budapest, 1911. XVI+496 és 548 l. Kiadja a Kisfaludy-Társaság. Franklin-nyomda. A két kötet ára 16 kor.

Magyar Könyvszemle. Szerkeszti Kollányi Ferenc és Gulyás Pál. 1911. évf. XIX. köt. 1—4. füz. január-december. Budapest, 1911. 8. r. 429 l. Stephaneum-nyomda.

A Magyar Nemzeti Múzeum Széchenyi Országos Könyvtárának évnegyedes közlönyében megjelent cikkek közül magyar irodalomtörténeti vonatkozásúak: *Divéky Adorján: Gálszécsi István énekeskönyvének újabb töredéke. Fabó Bertalan: Az Esterházy tabulaturás könyv kora. Harsányi István: Új adat Székely István krónikájának. 1558. kiadásáról Iványi Béla: Az írás és könyvek Eperjesen a XV—XVI. században. Kereszty István: Liszt Ferenc kéziratai a Nemzeti Múzeumban. Ferenczy Zoltán, Harsányi István, Horváth Ignác, Kemény Lajos, Rexa Dezső, Todorcsku Gyula: Magyar könyvesház.* (Adalékok Szabó Károly Régi Magyar Könyvtárához.)

Magyar Tud. Akadémiai Almanach. Kiadja a M. Tud. Akadémia. 1912. 8. r. 287 l. Franklin-nyomda. — Hozzáköteve: *A Magyar Tudományos Akadémia alapszabályai és ügyrendje.* 1911. Budapest, 1911. 8. r. 164 l. Franklin-nyomda.

A gondosan szerkesztett kötetet Polgári és Csillagászati Naptár vezeti be. Ezután következik az Akadémiai Névkönyv, melyben az Akadémiai tagok rangsora, címei, állásai, választásuk ideje, lakása pontosan megtalálhatók. A tagok életkoruk szerint is csoportosítva vannak. Legidősebbek: Galgóczy Károly (szül. 1823), Lévy József (1825), Samassa József, Korányi Frigyes (1828) és id. Szinnyei József (1830); legfiatalabb Fejér Lipót (1880). A tagok túlnyomó nagy része Budapesten lakik (175), de jelentékeny a számuk Kolozsvárt (19), elenyésző csekély az ország többi részében (33). Nagy a külföldön élők száma (82). Foglalkozására nézve a legtöbb akadémikus főiskolai és középiskolai tanár, de van számos mágánás, nagybirtokos és pap. Katona mindössze egy. A tagok előző évi munkálatainak címjegyzéke is közölve van, de ez a rész hézagossá. Az akadémikusok egy része hosszú idő óta nem törődik azzal, hogy a maga évi munkájáról néhány soros, rövid bibliografiai jelentést küldjön a főtítkárhoz, aki minden évben körlevélben figyelmezteti a tagokat erre a kötelességre. Ez mindenesetre hiba.

Musset: Miről álmodnak a lányok. Verses vígjáték két felvonásban. Fordította Radó Antal. Budapest. 33 l. Wodianer-nyomda. Ára 30 fillér. (Magyar Könyvtár 656. sz.)

Olczó Jókai. 31—43. szám. Révai-kiadás. Budapesti Hírlap nyomdája. Egy-egy szám füzve 40 fillér.

A Révai Testvérek népszerű Jókai-kiadásának márciusi sorozata 13 számot foglal magában. Jókai egyik legemlegetettebb, nagyobb szabású történeti regényét adja: *A lőcsei fehér asszonyt.*

Prévost: Mit tanuljanak a lányok. Fordította Benedek Marcell. Budapest. 59 l. Wodianer-nyomda. Ára 30 fillér. (Magyar Könyvtár 652. sz.)

Reza Deszövé: (Saládunk) kapcsolókönyve Vörösmarty és Zichy Mihály ifjúkori emlékeivel. Székesfehérvár, 1912. 16 l. Debreczenyi-nyomda.

Felolvasás a Fejérmegyei És Székesfehérvári Múzeum Egylet 1912 február 22-iki ülésén. Van benne néhány érdekes apróság: pl. hogyan ismerkedett meg Vörösmarty Perczelékkal, a borszönyi Perczel-ház leírása, Zichy Mihály gyermekei.

Rousseau: A szavojai vikárius hitvallása. Fordította, bevezetéssel és jegyzetekkel kísérte Rácz Lajos. Sárospatak, 1912. 140 l. Dani és Fischer kiadása. Ref. főiskolai nyomda. Ára 2 kor. 50 fill.

1912 június 28-án lesz Rousseau születésének kétszázadik évfordulója, Erre az alkalomra Rácz Lajos sárospataki tanár, buzgó Rousseau-kutatónk, lefordította az *Emil* legszebb részét: *A szavojai vikárius hitvallását.* Bevezető tanulmánya és jegyzetei széleskörű olvasottságról tanúskodnak. (A híres hitvallásnak ez a negyedik magyar fordítása: 1. Greguss Ágost. 2. Füredi Ignác. 3. Schöpflin Aladár. 4. Rácz Lajos.)

Ruskin: Századok és lilomok. Fordította Farkas Klára. Felülvizsgálta Hegedüs István. Kiadja a Kisfaludy-Társaság. Budapest, 1911. 227 l. Franklin-nyomda. Ára 3 kor.

Szalay József: Műgyűjtésről. Szegedi amatőrök. Szeged, 1912. 11 l. Leopold-nyomda.

A szegedi magángyűjtemények — könyvtárak, művészi és műipari gyűjtemények — rövid ismertetése. Legtöbb könyve van Löw Immanuelnek és Szalay Józsefnek, kb. 6000—6000 db., ezek között számos régi nyomtatvány és kézirat.

Székely József: Petőfi szerelme. Budapest, 1911. 104 l. Kunossy-nyomda. (Bölcsészeti doktori értekezés.)

Petőfi szerelmi költészetének ismertetése azon időbeli sorrend szerint, ahogyan a költő szerelmei következtek. Forrásul főképen Ferenczi Zoltán Petőfi-életrajzát s Havas Adolf Petőfi-kiadását használja a szerző. Új dolgot nem mond. Az eddigi kutatások és tanulmányok eredményeit foglalja össze népszerű formában.

Szigetvári Iván: A komikum elmélete. A M. T. Akadémiától Goroedíjjal jutalmazott pályamunka Budapest, 1911. 432 l. Kiadja a M. T. Akadémia. Hornyánszky-nyomda. (A M. Tud. Akadémia könyvkiadóvállalata 1911. évi illetményének II. kötete.)

Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái. 126. füzet. Budapest, 1912. 8 r. 5 ív. Hornyánszky Viktor kiadása és nyomása. Ára 1 kor.

E megbecsülhetetlen írói lexikonból, melyet szerzője páratlan kitartással készített, most jelennek meg az utolsó ívek. A legújabbban kiadott

füzet (XIV. köt. 8. füz.) a *Veress* és *Vitéz* nevek közé eső 298 írónak életrajzát foglalja magában. Irodalomtörténeti szempontból különösen nevezetes nevek: *Verseghy Ferenc*, *Vértesi Arnold*, *Virág Benedek*, *Vitéz János*. Az eddig megjelent 126 füzetben 28,254 írónak életrajza és munkáinak jegyzéke van felsorolva.

Tichy Margit: A francia forradalom hatása szellemi életünkre Kazinczy Ferenc levelezése alapján. Budapest, 1911. 53 l. Élet-nyomda. (Művelődés-történeti Értekezések. 59. szám.)

«Munkámban . . . megkíséreltem kimutatni, hogyan hatott szellemi életünkre a nagy francia forradalom.» Szerzőnek tulajdonképen csak egy forrása volt: Kazinczy Ferenc levelezésének I–XII. kötete. Innen cédláza ki adatait. Nincsenek eredeti gondolatai, nincs semmiféle kritikai megjegyzése.

Tóth Gyula: Arany prózájának a szófűzése. Budapest, 1911. 48 lap. Corvin-nyomda. (Bölcsészeti értekezés.)

Mondattani példatár Arany János prózai dolgozatai alapján. (Összes Munkái. V. köt. 1900. Levelezése Petőfivel. 1894.) Szerző vizsgálja Arany állítmányainak viszonyát az alanyhoz, tárgyhoz, határozóhoz; csoportosítja Arany jelzőit, névmásait, igeneveit; végül vizsgálja Arany szórendjét és kihagyásos mondatait.

Világkönyvtár. Szerkeszti *Pogány József*. — *France Anatole: A fehérkővön.* Fordította *Czébel Ernő*. Budapest, 1912. 298 l. Révai-kiadás. Budapesti Hírlap nyomdája. Ára 1 kor 90 fillér.

Weber Arthur: A hűtlen özvegy történetének egy ismeretlen alakja. Budapest, 1912. 24 l. Athenæum-nyomda.